

Aan het algemeen bestuur

bezoekadres Dokter Van Deenweg 186
postadres Postbus 60
8000 AB Zwolle
telefoon 088 - 233 12 00
internet wdodelta.nl
bank Nederlandse Waterschapsbank Den Haag
IBAN NL66NWAB0636756882
BIC NWABNL2G
KvK 6420 8338

datum 5 november 2019 ons kenmerk Z/19/029379-125417 behandeld door Bert Moonen / Arjan Verhoeff
bertmoonen@wdodelta.nl
portefeuillehouder P.A. Zoon e-mail arjanverhoeff@wdodelta.nl
onderwerp Stand van zaken PFAS (fluorkoolwaterstoffen) en PAS (stikstofproblematiek)

Geacht bestuur,

Inleiding

De afgelopen maanden hebben de dossiers PAS (Programmatische Aanpak Stikstof) en PFAS tot vertraging en uitstel van projecten geleid. Recentelijk zijn er op deze twee dossiers diverse ontwikkelingen geweest. Alhoewel deze dossiers inhoudelijk los van elkaar staan hebben ze beiden in potentie een grote impact op de voortgang van projecten. Om deze reden worden de ontwikkelingen in de beide dossiers gelijktijdig aan u voorgelegd. Hierbij stellen we u op de hoogte van de laatste stand van zaken.

1. PAS

In het PAS zijn er de afgelopen periode drie ontwikkelingen geweest die relevant zijn voor de verdere gang van zaken:

1. Het beschikbaar komen van de rekentool AERIUS sinds medio september.
2. De rapportage van de commissie Remkes gevolgd door een kabinetsbesluit (4 oktober) en een besluit (10 oktober) en intrekking daarvan (14 oktober) door de provincies (zijnde bevoegd gezag voor de vergunningverlening).
3. Het openstellen van de vergunningsprocedure.

Op basis van deze ontwikkelingen zijn de gevolgen voor de belangrijkste projecten van het waterschap in beeld gebracht. Het betreft projecten in het watersysteem, de waterkeringen (HWBP) en de waterketen.

Vanuit de PAS zijn er geen belemmeringen meer voor de urgente projecten in het watersysteem (Marswetering, Spoortippe, Vledders en Leijers hooilanden). De emissie van stikstof van deze projecten is zo gering dat er geen effecten op Natura2000 gebieden zijn. De mogelijkheden voor de overige projecten in het watersysteem en HWBP worden nog nader in beeld gebracht. De inschatting is dat hier ook geen grote belemmeringen zijn maar dat er wel rekening gehouden moet worden met interne of externe saldering. Na het intrekken van het IPO-beleid door de provincies Drenthe en Overijssel is dit laatste echter vooralsnog niet aan de orde.

Voor de waterketen zijn de werkzaamheden bij de rwzi Echten (Echten Robuust) en de biogasketel in Zwolle het meest urgent. Een snelle, eenvoudige oplossing lijkt er niet te zijn. Diverse scenario's met alternatieven worden in beeld gebracht. Voor Echten is inmiddels een

taskforce ingesteld die alternatieven zal uitwerken en voorbereiden. De planning was dat wij u hierover in december 2019 een voorstel zouden voorleggen. Echter, de eerste resultaten geven op dit moment nog onvoldoende informatie en inzichten om tijdig een kredietvoorstel te kunnen doen. Wij zullen u in de vergadering van 17 december 2019 nader informeren over de voortgang en het vervolgproces van Echten.

2. PFAS

PFAS betreft een verzamelnaam voor vele honderden poly- en perfluoralkylstoffen die vanaf de jaren zestig worden toegepast in een breed scala aan producten. Door emissies naar de lucht komen de stoffen binnen Europa ook diffuus verspreid in het milieu voor.

PFAS zijn in Nederland aangemerkt als Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS). Omdat ze nog geen norm hebben en de risico's nog onvoldoende bekend zijn, kan PFAS-houdende grond en bagger momenteel niet of nauwelijks worden hergebruikt. Hierdoor is het grondverzet binnen Nederland in ernstige mate gestagneerd. In afwachting van een landelijk handelingskader voor de omgang met grond en bagger heeft WDO Delta de aanbesteding van een drietal baggerwerken en een aantal WOM-projecten opgeschort.

Tijdelijk handelingskader PFAS

Op 8 juli heeft de Staatssecretaris van I&W het 'Tijdelijk Handelingskader PFAS' (THK) aan de Tweede Kamer verstuurd met als doel de stagnatie op milieuverantwoorde wijze op te heffen. Het THK geeft invulling aan de zorgplicht en wordt ook door WDO Delta nauwgezet opgevolgd, zowel vanuit onze rol als bevoegd gezag als van opdrachtgever.

Het THK hanteert verschillende normen afhankelijk van het type grondverzet. Hieronder wordt per type grondstroom ingegaan op de (mogelijke) gevolgen voor WDO Delta. Bijlage 1 geeft een overzicht van de stand van zaken per project.

- Verspreiden van baggerspecie landelijk gebied

Het THK hanteert voor het direct op het aangrenzend perceel verspreiden van bagger risicogrenswaarden (3 tot 7 ug/kg). Uit onze eerste onderzoeken volgt dat onze bagger in het buitengebied vrijwel overal ruimschoots aan deze grenswaarden voldoet. We verwachten daarom geen noemenswaardige problemen voor de uitvoering van onze baggeropgave in het buitengebied.

- Toepassen baggerspecie stedelijk gebied (diepe plassen)

De bagger die vrijkomt bij grootschalige (stedelijke) baggerwerken wordt doorgaans door aannemers aangewend voor de herinrichting van diepe plassen. Op basis van het THK mag alleen bagger in oppervlaktewater worden toegepast indien is aangetoond dat deze helemaal vrij is van PFAS (gehalte lager dan detectiegrens van 0.1 ug/kg). Om deze reden onderzoeken we vanaf 8 juli alle bagger op PFAS. Dit heeft tot gevolg dat de aanbesteding van een drietal baggerwerken een aantal maanden vertraging heeft opgelopen.

Indien in de sliblaag PFAS wordt aangetroffen dan wordt het baggerwerk voorlopig niet aanbesteed. Dit in afwachting van een wetenschappelijk onderbouwde norm die naar verwachting pas eind volgend jaar in het Definitief Handelingskader (DHK) wordt opgenomen. Vooralsnog geldt dit alleen voor het Linthorst Homankanaal.

- Toepassen droge grond

Vanuit het WOM-programma wordt met name droge grond afgegraven die zoveel mogelijk in de directe nabijheid op landbouwpercelen wordt toegepast. Voor het toepassen van grond op landbouw- en natuurgronden hanteert het THK ook de detectiegrens van 0.1 ug/kg. Alleen indien via regionaal maatwerk wordt aangetoond dat de lokale achtergrondwaarde in het ontvangende perceel van vergelijkbare kwaliteit is, dan kan worden toegepast tot maximaal de risicogrenswaarden. Voor een tweetal projecten (Oude Diep en Marswetering fase 2) waarvan inmiddels bekend is waar de grond kan worden toegepast, is zowel de te ontgraven

grond als het ontvangende perceel onderzocht op PFAS. Op grond van de resultaten wordt nu in afstemming met de Omgevingsdiensten gewerkt aan maatwerkoplossingen. Over de gevolgen voor het project Oude Diep, dat al in uitvoering was, wordt u in een afzonderlijke brief geïnformeerd.

Daarnaast zijn de regionale uitvoeringsdiensten (RUD en ODIJ) de Bodemkwaliteitskaarten aan het actualiseren op PFAS. Zodra deze kaarten zijn vastgesteld, hoeft er in onverdacht landelijk gebied geen onderzoek meer naar PFAS te worden uitgevoerd, óók niet in de te ontgraven partijen (stand still op gebiedsniveau). Beide omgevingsdiensten verwachten dat we nog dit jaar weer gebruik kunnen gaan maken van de bodemkwaliteitskaarten. In dat geval zal PFAS nauwelijks meer gevolgen hebben voor de WOM-projecten. In afwachting van deze ontwikkelingen is de planvoorbereiding van een aantal overige projecten tijdelijk 'on hold' gezet (bijlage 1). Indien alsnog moet worden overgegaan tot onderzoek dan worden de kosten, inclusief extra personele inzet, ruwweg geschat op € 50.000 tot € 100.000 per project. Mocht de oplevering van de bodemkwaliteitskaarten teveel vertraging oplopen, dan worden de benodigde onderzoekskredieten via afzonderlijke bestuursvoorstellen aan u voorgelegd.

Vanuit het programma Waterveiligheid worden ook voor het komende jaar nog geen projecten met noemenswaardig grondverzet voorzien.

- Zuiveringsslib

Het THK besteedt geen aandacht aan zuiveringsslib. Zolang het ontbreekt aan specifieke meetvoorschriften, normen en een handelingskader, wordt PFAS niet in slib gemeten. In het kader van de landelijke aanpak van de ZZS, worden sinds dit jaar alle externe leveringen van afvalwater op onze RWZI's onderzocht op relevante ZZS waaronder PFAS.

Financiële gevolgen

De extra uitgaven aan PFAS-analyses bedragen, inclusief Oude Diep, inmiddels zo'n 125.000 euro (exclusief extra personeelsuren). In de worst case situatie kunnen de analysekosten - met name dus vanuit de WOM-projecten – aanzienlijk gaan toenemen. Zoals eerder aangegeven wordt hier zo nodig met separate kredietvoorstellen op teruggekomen. De gevolgkosten voor de afzet van de grond zijn uiteraard sterk afhankelijk van de eventuele onderzoeksuitkomsten en de lokale maatwerk mogelijkheden. Deze kunnen een veelvoud van de onderzoekskosten bedragen.

Risicobeheersing

Het THK levert - tot aan vaststelling van de bodemkwaliteitskaarten en/of het DHK - nog risico's op vertraging, stagnatie en onvoorziene meerkosten. Dit geldt met name de projecten met droog grondverzet en stedelijke bagger. De risico's worden geminimaliseerd door snel in te spelen op de ontwikkelingen, nauwe afstemming met het ministerie en de omgevingsdiensten en waar zinvol de PFAS-gehalten in beeld te brengen voorafgaand aan aanbesteding.

In afwachting van een norm voor toepassen in oppervlaktewater staan wij vanuit onze rol als bevoegd gezag geen toepassing toe van PFAS-houdende grond en bagger in onze eigen oppervlaktewateren.

Vervolg

WDO Delta conformeert zich aan het THK en de landelijke en regionale ontwikkelingen hierin. Maar net als provincies en gemeenten zijn we gebaat bij een versnelde aanpassing van het THK waarbij de milieuhygiënisch verantwoorde ruimte wordt benut door het vervangen van de achtergrondwaarde (de facto < 0.1 ug/kg) door de risicogrenswaarden (maximaal 3-7 ug/kg). Daarnaast zijn we gebaat bij een snelle afleiding van een norm voor het toepassen in diepe plassen. Beide punten zijn door ons ingebracht in de Ledenvergadering van de Unie van Waterschappen van 11 oktober en zijn door de Unie ingebracht in een bestuurlijk

overleg met de Staatssecretaris op 28 oktober. Inmiddels heeft de Staatssecretaris besloten een Taskforce in te stellen om de problematiek versneld op te lossen. Het RIVM heeft opdracht gekregen om al per 1 december operationele normen aan te leveren. Daarnaast zijn afspraken gemaakt om maatregelen te nemen om vergelijkbare impasses bij nieuwe opkomende stoffen te voorkomen.

Het dagelijks bestuur van het
Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris

de waarnemend dijkgraaf

ir. E. de Kruijk

P.A. Zoon

Bijlagen

1. Overzicht stand van zaken per project